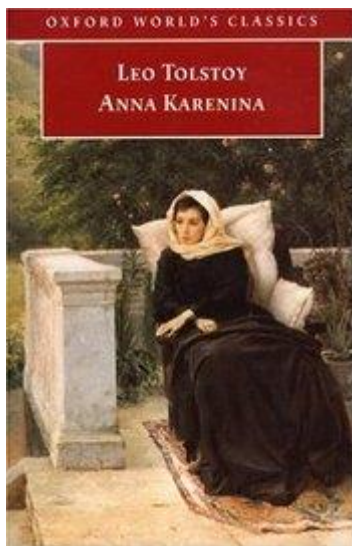

Nederlands stiekem een kleine wereldtaal

Deze publicatie is onderdeel van het thema [Over taal gesproken](#) op Kennislink.nl.

Via welke talen moet informatie reizen om een zo groot mogelijk wereldpubliek te bereiken? Amerikaanse en Franse onderzoekers bestudeerden boekvertalingen, Wikipediavertalers en Twittergebruikers en verwerkten deze taalconnecties tot ‘mondiale netwerkkaarten’. Nederlanders draaien goed mee, staan zelfs in de top tien van meest beroemde volken. Met dank aan onze goede beheersing van het Engels.

door [Anna Tuenter](#)

'Anna Karenina' van Tolstoy is 22 keer van het Russisch naar het Engels vertaald.

Flickr.com

Ook al wordt het Nederlands maar door zo'n [23 miljoen mensen](#) gesproken, het voelt toch een beetje als een [wereldtaal](#). Oké, we kunnen niet tippen aan de centrale rol van het Engels, en ook niet aan die van het Duits en Frans. Maar de wereldwijde invloed van Nederlanders en Nederlandstaligen reikt verder dan die van bijvoorbeeld het Mandarijn of Arabisch – talen die veel meer moedertaalsprekers hebben. Amerikaanse en Franse onderzoekers maakten netwerkkaarten van alle talen ter wereld en hoe deze elkaar beïnvloeden. Ze publiceerden de resultaten vorige week in *Proceedings of the National Academy of Sciences* (PNAS).

Van de duizenden talen die we wereldwijd spreken, zijn er maar een paar echte wereldtalen, schrijft hoofdonderzoeker [Shahar Ronen](#) van het *Massachusetts Institute of Technology* (MIT). Hoe invloedrijk een taal is wordt niet bepaald door het aantal mensen dat deze als moedertaal spreekt, maar door het aantal mensen dat naast deze taal ook een invloedrijke tweede taal spreekt. Het Latijn was vroeger ook de gemeenschappelijke Europese taal, geeft Ronen als voorbeeld. Niet omdat het als moedertaal werd gesproken, maar omdat het de *lingua franca* was van de geestelijkheid en de wetenschap: van het Romeinse rijk, en later

van de Katholieke kerk, studenten en universiteiten. Het Latijn was het talenknooppunt van Europa dat de politieke en culturele elites van elk land met elkaar verbond.

Boeken, Wikipedia en Twitter

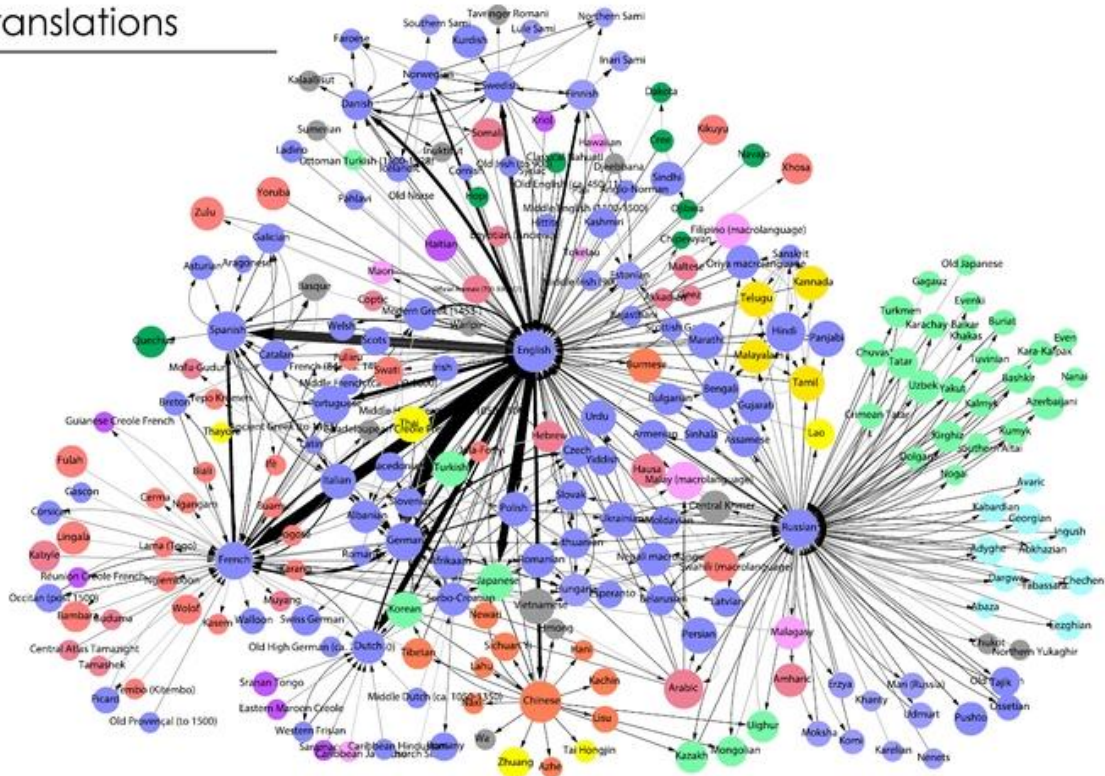
Wat zijn de hedendaagse wereldtalen? Welke talen verbinden andere talen aan elkaar? Oftewel: via welke talen moet een boodschap reizen om een zo groot mogelijk wereldpubliek te bereiken? Om dit te ontdekken keek Ronen naar drie veelgebruikte communicatiestromen: het aantal boekvertalingen van en naar een taal, en het aantal meertalige Wikipediabewerkers en Twittergebruikers. In een database van UNESCO vond Ronen meer dan 2,2 miljoen boekvertalingen in 150 talen. Op Wikipedia hadden 2,5 miljoen bewerkers ruim 380 miljoen keer een pagina bewerkt, in 238 talen.

Makkelijker beroemd

De kaart met boekvertalingen laat nóg beter zien dat Engels dé wereldtaal is en in verbinding staat met subclusters om het Spaans, Frans en Russisch heen. De dikke pijl van het Engels naar het Nederlands toont dat veel Nederlandstaligen in het Engels lezen, schrijft Ronen, maar dat er andersom ook vertalingen plaatsvinden. Ook de Wikipediakaart (niet afgebeeld in dit bericht) bevestigt dat Nederlandstaligen veel naar het Engels vertalen: als we onze eigen pagina aanpassen, pakken we de Engelse ook gelijk even mee.

Opvallend is dat talen als Arabisch en Mandarijn, die samen goed zijn voor zo'n twee miljard moedertaalsprekers, in de periferie van de kaart hangen zonder sterke verbindingen met wereldtalen. Ze worden lokaal wel veel gesproken, legt Ronen uit, maar vrijwel nooit als tweede taal geleerd en hebben daarom nauwelijks interactie met de rest van de wereld. Het zijn dus geen wereldtalen. Chinese of Marokkaanse Nederlanders zouden bijvoorbeeld kunnen helpen om de verbinding tussen het Nederlands en deze talen te versterken.

Book Translations

Dit is de kaart van het aantal boekvertalingen. Als je op het vergrootglas klikt, kan je zien van en naar welke taal een boek is vertaald. De grootte van het taalbolletje toont het aantal wereldwijde sprekers (hoeft niet de moedertaal te zijn). Hoe dikker het lijntje, hoe meer vertalingen er zijn. *Ronen et al*

Ronen geeft ook nog een praktisch advies. Als je beroemd wil worden, kan je je wereldtalen maar beter beheersen. Beroemd worden is veel makkelijker in bijvoorbeeld het Engels of Duits dan in het Mandarijn of Arabisch. Hij zocht per moedertaal naar alle beroemdheden die tussen 1800 en 1950 waren geboren, en vond er bijna vijfduizend – zoals Che Guevara, Vincent van Gogh, Charles Dickens en Pablo Picasso. De kans om wereldwijde bekendheid te krijgen bleek – gecorrigeerd voor het aantal sprekers van de taal – sterk samen te hangen met de positie van een taal op de ‘wereldtaalladder’.

De Nederlandse taal had behoorlijk wat bekenden voortgebracht: als taal staan we op de achtste, en als land op de tiende plek. Geen slechte prestatie, maar goed, de Britten en Amerikanen hebben er nog steeds tien keer zo veel voortgebracht. Bovendien gaat deze meting alleen over beroemdheden die vóór 1950 zijn geboren. Wat zal de toekomst brengen, als je kijkt naar het actieve internetgedrag van Nederlanders?

Maar de kaarten dienen een belangrijker doel, zegt Ronen. Zouden we met zulk soort methodes kunnen voorspellen of het Engels invloed zal winnen of verliezen aan opkomende economieën als China en India? De dynamiek van communicatiesystemen, en juist de vergelijking tussen oude (boeken) en nieuwe (Wikipedia en Twitter), kan helpen voorspellen of een taal wereldwijd invloed zal gaan uitoefenen. Of juist, op den duur, uit zal sterven.

Bron:

Shahar Ronen, Bruno Gonçalves, Steven Pinker en anderen: *Links that speak: the global language network and its association with global fame*, PNAS (december 2014) [DOI:10.1073/pnas.1410931111](https://doi.org/10.1073/pnas.1410931111)